

М. В. Вуянко

Монастир отців єзуїтів

МОНАСТИР ОТЦІВ ЄЗУЇТІВ Точна дата прибуття до м. Станіслав (нині Івано-Франківськ) єзуїтів невідома. На думку Т. Домбровського, вони з'явилися 1691–1700, А. Шарловського – 1713–22. За дослідж. С. Заленського, єзуїтів запросив до міста його власник Й. Потоцький, про що йшлося у його листі до генерала ордену Тамбуріні від 28 листопада 1714. На поч. 1715 сюди як майбут. ігумен нової колонії (монастиря) приїхав о. Т. Заленський. У документі Й. Потоцького у справі капітули Станіслав. колегіати, датованому 1722, зазначено, що саме Т. Заленський ініціював заснування у Станіславі єзуїт. шкіл. Він став першим суперіором чернечого осередку, кер. школи і першим ректором єзуїт. колегії (від 1722). У 1718–22 у резиденції постійно проживали 4–5 отців та кілька братів єзуїтів. 1728 на місці неіснуючої вже у той час академії, яку 1669 заснував А. Потоцький, відкрито єзуїт. колегіум – 5-клас. середній навч. заклад із польс. і лат. мовами викладання (діяв ще кілька років після офіц. заборони ордену 1773). У 1720–29 ченці звели костел Тіла Христового, 1742–44 до пн.-зх. кута вівтар. частини костелу прибудували корпус монастиря та колегіуму (у стилі бароко, з високим чотирискат. дахом і коридор. плануванням). Будівля виконувала функцію власне монастир. призначення до 1783, коли за буллою «Dominus Redemptor» єзуїти були змушені залишити Станіслав. 1751 костел обстежив С. Потоцький – власник міста після свого батька Й. Потоцького. Він виявив значні недоліки у фундаментах, тріщини у стінах та склепіннях і вимагав розібрати костел. 1752 будівлю почали розбирати, 1753 закладено новий фундамент костелу за планами і кресленнями С. Потоцького (досвідченого інж.-фортифікатора). Є відомості, що над проектом працював також єзуїт П. Гіжицький. Буд-во костелу завершили та посвятили 1763. У його бароковій арх-рі чітко прослідковуються риси класицизму. Костел та монастир єзуїтів (колегія єзуїтів) – пам'ятки архітектури нац. значення. 1784 у приміщеннях колиш. єзуїт. колегії почала працювати нім. г-зія, 1919–39 діяла польс. г-зія, 1939–41 – середня школа, від 1945 і донині – морфол. корпус Івано-Фр. мед. університету. Костел був перетворений на військ. склад, згодом у ньому відправляли богослужіння для студент. молоді та військовиків. 1847 костел передано під парафіял. греко-катол. церкву, яка 1885, зі створенням Станіслав. єпископства, стала кафедрал. греко-катол. собором Воскресіння Христового. Від 1946 тут був кафедрал. собор РПЦ. Рішенням облвиконкому 1990 будівлю повернуто УГКЦ. Нині тут розміщено архікафедрал. собор Воскресіння Христового Івано-Фр. митрополії УГКЦ. Монастир єзуїтів

відроджений 1883, однак первісно вони не мали влас. приміщень, тому відправляли богослужіння у Вірм. костелі (також вели активну місіонер. роботу в краї). 1887 єзуїти купили землю на вул. Заболотівська, № 1–4, де й оселилися, а 1894–95 збудували костел св. Станіслава Костки з монастирем у стилі відродження (нині класифікують як історизм, неоренесанс). Роботою керували інж.-арх. С. Кшижановський (Краків) і П. Шпорка (Станіслав). Перше богослужіння проведено 6 жовтня 1895. До костелу прибудовано 3-поверх. резиденцію для 10–12-ти ченців. 1896 тут проживали отці Й. Гадовський (настоятель), Я. Шайна, Я. Голік, М. Якубінський, С. Внук і 3 брати, 1899 – Р. Чурайн (настоятель), 8 отців і 4 брати, 1909 – Т. Вавринець (настоятель), 4 отці та 4 брати. Станом на 1945 тер. монастиря була обнесена дерев'яною огорожею на кам'яному підмурівку. Ченці мешкали у капітал. будинку, що мав 13 житл. кімнат, бібліотеку, кухню, їдальню і 2 склади. Монахи займали 7 кімнат, у решті містилася канцелярія працівників Союзу польс. патріотів. Пobl. монастиря – фруктов. сад і 0,5 га городу. Настоятель – о. І. Валевський, послух несло 5 ченців, які 1946 виїхали до Польщі. У монастир. спорудах розміщено установи обл. профспілок, у костелі – клуб профспілок. У 1970–90-х рр. тут знаходилися Івано-Фр. обл. держ. архів та обл. упр. архітектури. 1998 костел і будинок передано УПЦ КП. Нині це Свято-Троїц. кафедрал. собор (інтер'єр змінено відповідно до традиції православ. Церкви) та духовна семінарія УПЦ КП.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Полек В. Майданами та вулицями Івано-Франківська. Л., 1994;
2. Вуянко М. Монастирі Івано-Франківська (Станиславова). Перша половина ХХ ст. Ів.-Ф., 1998;
3. Заленський С. Отці єзуїти в Станиславові. Ів.-Ф., 2010.

Бібліографічний опис:

Монастир отців єзуїтів / М. В. Вуянко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-69614>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).